כיון דחזויא לכהן שפיר דמי. מע"ג דלמר נמי נהני נהני כיון דלעל דף מז.) דנגדי עניים לעשירים לא הכא לכ"ע חזיא מלגו מיסורא הוא דלריבית עליה[א] אבל הכא לא חזו ממש גריעותא ומהאי טעמא נמי לא ממרינן הכא טעמא דבסמוך דלמי נהי נמי מפקר לנכסיה והא דלמר בפרק כל הכלים (לעיל ד' קכה.) שירי פרוזמיות שאין נהן ג' על ג' אין מטלטלין אותן משמע הא יש נהן שלא על שלא מטלטלים היינו לעניים מ"ע לפילו לעשירים נמי אסור: **דאי בעי מפקר לנכסיה.** הוס[ב] מלי למימר [ג]כלעיל כיון דחזי[ד] מלגו כיון דמסכח טעמא דלפני לדידיה מלי חזי למר ובפרק לכל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק שלשה שאכלו (בכורות ד' מו.) אילטריך להאי טעמא[ה]: **האי אידגן.** מדנקט לידגן משמע לפי' לא רלה פני הבית תימה אלכתי לפילו הקדימו נכרי נמי לא לחייב מלגו אלא בידגן ורלה פני הבית וי"ל דלפי' לא כתב והרמותם ס"ת כולהו מייבין לפילו לא לידגן משמע דלכתי' קרא מוקמי ליה בשאפשר דהיינו לא לידגן שלפילו רלה פני הבית לא היה חייב מ"ע וי"ל הא דנקט לידגן היינו ככל דיכו שרלה פני הבית מלגו משום דלמילתא דפסיקא נקט דליכא למאן דלמר נכרי מלינעל (ד' פח:) ללא בעינן לחייב פני הבית מלגו משום גזירת ענגדים ועגניס ללגו נמי גזרו גזירה: **היכי דמי.** וכי ירוק הזב בטהור, יכול אפילו רקק ולא נגע יהא טמא ת"ל בטהור. ובתוספתא זבין בפרק חמישי אמרו וירירו וכיחו ומימי האף שלו הרי הן כרוקו. דמיעת עינו דרם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה, זובו ורוקו ומימי רגליו מטמאים טומאה חמורה. וזאת התורה מיוחדת בישראל בלבד אבל לא בנכרים, והחכמים הם שגזרו עליהם שיהו כזבין לכל דבריהם. ותמצא כיוצא בזה במס' נדה בפרק בנות כותים (דף לד) כשאמרו בית שמי דם הנכרית טהור, הקשה להם מזו הבריותא. ולא חלקו בית שמאי אלא בדמה בלבד אבל רוקה אין מי שחולק בו כי הוא טמא ושורפין עליו את התרומה. וכבר פירשו טעמם של בית שמי שטיהרו דמה (וטיהרו) [וטמאו] רוקה ומימי רגליה, דשכיחי גזרו בהו רבנן דמה דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. ובית הלל הכל אצלם טמא. ושם במסכת שקלים [פ"ח ה"א] שנינו כל הרוקין הנמצאים בירושלים טהורין חוץ משל שוק הלעזין, ונגרסי בתלמוד בני מערבא ר' אבון בשם ר' יהושע קצרין של גוים היה שם. **ובמשנת** טהרות בפרק ה' (משנה ח) שנינו שוטה אחד בעיר או נכרית או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין. וקודם לכן בפרק ד' אמרו על ר' ספיקות שורפין את התרומה אחד מהן ספק רוקין. **כבר** נתבאר לך עכשיו ונתקיים מכל מה שהקדמנו כי רוק הנכרים טמא וכי גזירה דרבנן היא. ובפרק יציאות השבת (דף טו) אמרו ספיקות באושא גזור עליהן, ולפיכך הוצרך ר' יהושע בן חנניא טבילה. ותמצא במס' יומא בפרק הוציאו לו את הכף (דף מז) אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קימחית שיצא ודבר עם ערבי אחד בשוק וניתזה צינורא מפיו על בגדו, ונכנס ישבאב אחיו ושימש תחתיו. ובחומר בקודש (חגיגה דף כג) תמצא גזירת צינורא דעם הארץ, וזה בענין הקודש. **מפנין תרומה טהורה ודמאי.** כבר פירשנו דמאי בפרק שלשה שאכלו כאחת, כי הוא הדבר הנדמה דמי מתוקן ומי אינו מתוקן, ובארנו שם עיקר גזירתו.

הני נמי [ו](בגמילות חסדים שייכי ל"א הני בהני שייכי ת"ר הדן חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים ערב [ז]יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני אמר לו אין לי מעות אמר לו תן לי פירות אמר לו אין לי תן לי קרקע אין לי תן לי בהמה אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתני אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים [ח] היא ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתני אמרתי שמא אינן מעושרות ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים א"ל העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות ת"ר [ט]מעשה בחסיד אחד שפדה ריבה אחת בת ישראל ולמלון השכיבה תחת מרגלותיו למחר ירד וטבל ושנה לתלמידיו ואמר [י](להן) בשעה שהשכבתיה תחת מרגלותי במה חשדתוני אמרנו שמא יש בנו תלמיד שאינו בדוק לרבי בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני אמרנו שמא מפני טורח הדרך אירע קרי לרבי אמר להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני לכף זכות המקום ידין אתכם לכף זכות תנו רבנן פעם אחת הוצרך דבר אחד לתלמידי חכמים אצל מטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרו מי ילך אמר להם ר' יהושע אני אלך הלך רבי יהושע ותלמידיו כיון שהגיע לפתח ביתה חלץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס ונעל הדלת בפניהן אחר שיצא ירד וטבל ושנה לתלמידיו ואמר [י](להן) בשעה שחלצתי תפילין במה חשדתוני אמרנו כסבור רבי לא יכנסו דברי קדושה במקום טומאה בשעה שנעלתי במה חשדתוני אמרנו שמא דבר מלכות יש בינו לבינה בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני אמרנו שמא ניתזה צינורא מפיה על בגדיו של רבי אמר להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני לזכות המקום ידין אתכם לזכות: מפנין תרומה טהורה וכו': **ודמאי** (וכו'): דמאי הא לא חזי ליה [י]כיון דאי בעי מפקר ליה לנכסיה והוה עני וחזיא ליה השתא נמי חזי ליה [יא]דתנן [יב]מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי ואמר רב הונא תנא ב"ש אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי וב"ה אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי: ומעשר ראשון שניטלה תרומתו וכו': פשיטא לא צריכא שהקדימו בשבולים ונטלה הימנו תרומת מעשר ולא נטלה הימנו תרומה גדולה וכי הא [יג]דא"ר אבהו אר"ל [יד]מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה שנא' [1]והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר [טו]א"ל רב פפא לאביי א"ה אפי' הקדימו בכרי נמי ליפטר א"ל עליך אמר קרא [2]מכל מתנותיכם תרימו וגו' ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן: ומעשר שני וכו': פשיטא [טז]לא צריכא שנתן את הקרן ולא נתן את החומש הא קמ"ל דאין חומש מעכב: והתורמם היבש כו': דווקא יבש אבל לח לא מ"ט כיון דמריר לא אכלה: אבל

כיון דחזויא לכהן שפיר דמי. מע"ג דלמר נמי נהני נהני כיון דלעל דף מז.) דנגדי עניים לעשירים לא הכא לכ"ע חזיא מלגו מיסורא הוא דלריבית עליה[א] אבל הכא לא חזו ממש גריעותא ומהאי טעמא נמי לא ממרינן הכא טעמא דבסמוך דלמי נהי נמי מפקר לנכסיה והא דלמר בפרק כל הכלים (לעיל ד' קכה.) שירי פרוזמיות שאין נהן ג' על ג' אין מטלטלין אותן משמע הא יש נהן שלא על שלא מטלטלים היינו לעניים מ"ע לפילו לעשירים אסור: **דאי בעי מפקר לנכסיה.** הוס[ב] מלי למימר [ג]כלעיל כיון דחזי[ד] מלגו כיון דמסכח טעמא דלפני לדידיה מלי חזי למר ובפרק לכל שעה (פסחים דף לה:) ובפרק שלשה שאכלו (בכורות ד' מו.) אילטריך להאי טעמא[ה]: **האי אידגן.** מדנקט לידגן משמע לפי' לא רלה פני הבית תימה אלכתי לפילו הקדימו נכרי נמי לא לחייב מלגו אלא בידגן ורלה פני הבית וי"ל דלפי' לא כתב והרמותם ס"ת כולהו מייבין לפילו לא לידגן משמע דלכתי' קרא מוקמי ליה בשאפשר דהיינו לא לידגן שלפילו רלה פני הבית לא היה חייב מ"ע וי"ל הא דנקט לידגן היינו ככל דיכו שרלה פני הבית מלגו משום דלמילתא דפסיקא נקט דליכא למאן דלמר נכרי מלינעל (ד' פח:) ללא בעינן לחייב פני הבית מלגו משום גזירת ענגדים ועגניס ללגו נמי גזרו גזירה: **היכי דמי.** וכי ירוק הזב בטהור, יכול אפילו רקק ולא נגע יהא טמא ת"ל בטהור. ובתוספתא זבין בפרק חמישי אמרו וירירו וכיחו ומימי האף שלו הרי הן כרוקו. דמיעת עינו דרם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה, זובו ורוקו ומימי רגליו מטמאים טומאה חמורה. וזאת התורה מיוחדת בישראל בלבד אבל לא בנכרים, והחכמים הם שגזרו עליהם שיהו כזבין לכל דבריהם. ותמצא כיוצא בזה במס' נדה בפרק בנות כותים (דף לד) כשאמרו בית שמי דם הנכרית טהור, הקשה להם מזו הבריותא. ולא חלקו בית שמאי אלא בדמה בלבד אבל רוקה אין מי שחולק בו כי הוא טמא ושורפין עליו את התרומה. וכבר פירשו טעמם של בית שמי שטיהרו דמה (וטיהרו) [וטמאו] רוקה ומימי רגליה, דשכיחי גזרו בהו רבנן דמה דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. ובית הלל הכל אצלם טמא. ושם במסכת שקלים [פ"ח ה"א] שנינו כל הרוקין הנמצאים בירושלים טהורין חוץ משל שוק הלעזין, ונגרסי בתלמוד בני מערבא ר' אבון בשם ר' יהושע קצרין של גוים היה שם. **ובמשנת** טהרות בפרק ה' (משנה ח) שנינו שוטה אחד בעיר או נכרית או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין. וקודם לכן בפרק ד' אמרו על ר' ספיקות שורפין את התרומה אחד מהן ספק רוקין. **כבר** נתבאר לך עכשיו ונתקיים מכל מה שהקדמנו כי רוק הנכרים טמא וכי גזירה דרבנן היא. ובפרק יציאות השבת (דף טו) אמרו ספיקות באושא גזור עליהן, ולפיכך הוצרך ר' יהושע בן חנניא טבילה. ותמצא במס' יומא בפרק הוציאו לו את הכף (דף מז) אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קימחית שיצא ודבר עם ערבי אחד בשוק וניתזה צינורא מפיו על בגדו, ונכנס ישבאב אחיו ושימש תחתיו. ובחומר בקודש (חגיגה דף כג) תמצא גזירת צינורא דעם הארץ, וזה בענין הקודש. **מפנין תרומה טהורה ודמאי.** כבר פירשנו דמאי בפרק שלשה שאכלו כאחת, כי הוא הדבר הנדמה דמי מתוקן ומי אינו מתוקן, ובארנו שם עיקר גזירתו.

הני נמי [ו](בגמילות חסדים שייכי ל"א הני בהני שייכי ת"ר הדן חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים ערב [ז]יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואזון את אשתי ובני אמר לו אין לי תן לי מעות אמר לו תן לי פירות אמר לו אין לי תן לי קרקע אין לי תן לי בהמה אין לי תן לי כרים וכסתות אין לי הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משוי ג' חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו אחר שאכלו ושתו נתן לו שכרו אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרתי אין לי מעות במה חשדתני אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה ואמרתי אין לי בהמה במה חשדתני אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרתי לך אין לי קרקע במה חשדתני אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים [ח] היא ובשעה שאמרתי לך אין לי פירות במה חשדתני אמרתי שמא אינן מעושרות ובשעה שאמרתי לך אין לי כרים וכסתות במה חשדתני אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים א"ל העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות ת"ר [ט]מעשה בחסיד אחד שפדה ריבה אחת בת ישראל ולמלון השכיבה תחת מרגלותיו למחר ירד וטבל ושנה לתלמידיו ואמר [י](להן) בשעה שהשכבתיה תחת מרגלותי במה חשדתוני אמרנו שמא יש בנו תלמיד שאינו בדוק לרבי בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני אמרנו שמא מפני טורח הדרך אירע קרי לרבי אמר להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני לכף זכות המקום ידין אתכם לכף זכות תנו רבנן פעם אחת הוצרך דבר אחד לתלמידי חכמים אצל מטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה אמרו מי ילך אמר להם ר' יהושע אני אלך הלך רבי יהושע ותלמידיו כיון שהגיע לפתח ביתה חלץ תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס ונעל הדלת בפניהן אחר שיצא ירד וטבל ושנה לתלמידיו ואמר [י](להן) בשעה שחלצתי תפילין במה חשדתוני אמרנו כסבור רבי לא יכנסו דברי קדושה במקום טומאה בשעה שנעלתי במה חשדתוני אמרנו שמא דבר מלכות יש בינו לבינה בשעה שירדתי וטבלתי במה חשדתוני אמרנו שמא ניתזה צינורא מפיה על בגדיו של רבי אמר להם העבודה כך היה ואתם כשם שדנתוני לזכות המקום ידין אתכם לזכות: מפנין תרומה טהורה וכו': **ודמאי** (וכו'): דמאי הא לא חזי ליה [י]כיון דאי בעי מפקר ליה לנכסיה והוה עני וחזיא ליה השתא נמי חזי ליה [יא]דתנן [יב]מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי ואמר רב הונא תנא ב"ש אומרים אין מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי וב"ה אומרים מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי: ומעשר ראשון שניטלה תרומתו וכו': פשיטא לא צריכא שהקדימו בשבולים ונטלה הימנו תרומת מעשר ולא נטלה הימנו תרומה גדולה וכי הא [יג]דא"ר אבהו אר"ל [יד]מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה שנא' [1]והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר [טו]א"ל רב פפא לאביי א"ה אפי' הקדימו בכרי נמי ליפטר א"ל עליך אמר קרא [2]מכל מתנותיכם תרימו וגו' ומה ראית האי אידגן והאי לא אידגן: ומעשר שני וכו': פשיטא [טז]לא צריכא שנתן את הקרן ולא נתן את החומש הא קמ"ל דאין חומש מעכב: והתורמם היבש כו': דווקא יבש אבל לח לא מ"ט כיון דמריר לא אכלה: אבל

הסאה שביד הכהן שהיא תרומת מעשר שנתן לו הלוי, אחד ממאה מן התבואה שביד ישראל. וכיון שראו שעמי הארץ לא היו מפרישין מעשר (לכהן) [ונותנין ללוי, חייב הקונה לתת אחד ממאה לכהן שיעור תרומת מעשר] שחייב בו מיתה. אבל המעשר שהוא בלאו לא חייבוהו מספק. וזה מפורש בגמרא יומא בפ"ק דף ט ע"א ובסוף סוטה במשנת דיוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר ובגמ' שם. ודמאי זה כיון שהוא ספק מעשר ספק אינו מעשר התירוהו מפני חיי נפש לאכסניים ולעניים כפירושו. וזה שאמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה, פיר' חייבה התורה להפריש תרומה ומעשר מן הדגן שכבר נעשה גורן, כדכתיב ראשית דגנך תירושך ויצהרך כו', ואינו נקרא דגן אלא אחרי דיישתו בגורן והעמדתו כרי. והתורה אמרה להפריש מן הדגן ראשון תרומה גדולה, ואחריו מעשר ראשון. ואחריו שנה ראשונה ושניה מעשר שני, ושנה שלישית אינו מפריש מעשר [שני] אלא מעשר עני. ואינו חייב להפריש כל אילו אלא אחרי שיקצור ויגדוש ויזרה ויעמיד כרי בגורן. לפיכך אמר ריש לקיש אם בא ישראל מי שהיו לו עשרה עומרין שבלין, וקודם שיכניסן לגורן לדוש נתן מהן עומר אחד מעשר ללוי, הלוי אינו חייב לתת ממנו אלא תרומת מעשר לכהן, שהשיבלין לא נתחייבו (אלא) [לא] בתרומה ולא במעשר, והביא טעם לדבריו מן המקרא הזה [והרמתם ממנו תרומת ה' וגו']. והקשה עליו רב פפא למה הוצרכתה לדחוק הדבר בשבולין, אפילו בכרי הקרים והפריש המעשר קודם שיפריש התרומה ליפטר, ולא יהא חייב הלוי להפריש ממנו אלא תרומת מעשר. ופירק לו ביון שהעמידו כרי אידגן, וקרינא ביה מכל מתנותיכם תרימו שכולל הכל. **ומעשר שני והקדש שנפדו.** הוצרך להזכירו התנא, להודיע שאם לא נתן החומש [אין החומש] מעכב.

מסורת הש"ס

ג"ג **הני נמי נהני שייכי.** הכנסת הורחים וביקור חולים היינו גמילות חסדים ועיון תפלה היינו בכלל גמילות חסדים דכתיב (משלי יח) גומל נפשו איש חסד[ו] השכמת בית המדרש וגידול בנים לתלמוד תורה היינו תלמוד תורה דן אם תבירו לכף זכות בכלל שלום שלום דמתון שהוא מכריעו לזכות ואמר לא חטא לי בזמת מנוס היה לו לטובה נתבוון ים שלום ביניהן ורבי יוחנן לפרש לך אמת דבכלל ג' דממיתין אימתנו להקב"ו ואיכא נמי לכבוד אב ואם ורבי יוחנן לא פליג עליה: **נפחי נפש.** בדלמצון נפש: **מוחכרת.** שנותנה לחבירו בכך וכך כורין לשנה: [ח]כל היכא דלמרינן[ט] מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא לעעי: **ריבה.** נערה: **שחיטו בדוק לרבי.** שלא מכיר במדותיו לסמוך עליו ולהניחה מלגו: **מטרוניתא.** נכרית: **כל גדולי.** רוק. וגזרו [לעיל י:] על הנכרים שיהיו רוקים לפי דבריהם: **מאכילין לעניים דמאי.** לא לסרוחו עליהם מפני שלריכים לחזר על פתח ע"ה ומתנו על שרוב עמי הארץ מעשרין: **האכסניא.** [י] חיל של מלך ישראל ומטילו על בני העיר לפרנסן[יא]: **שניטלה תרומתו.** קס"ד תרומת מעשר שהלוי נותן לכהן וכ"ש תרומה גדולה שיש על ישראל להפריש והפרישו קודם שנתן למעשר לוי: **שהקדימו בשבולין.** לתרומה. ישראל היה לו להפריש תרומה גדולה תחילה דכתיב (שמות כג) מלאתך ומעוך לא תאחר מלאתך אלו בכורים מכאן שהמקדים תרומה לבכורים לוקה ומעוך זו תרומה שאם הקדים מעשר לתרומה לוקה[יב] והכ"מ מנמתרא בכרי לוקה אם הקדים מעשר לתרומה אבל הקדיש למעשר קודם לתרומה בשבלים אינו לוקה: **והרמותם ממנו.** גלוים כתיב גבי תרומת מעשר: **מכל מתנותיכם וגו'.** נמי גלוים כתיב גבי תרומת מעשר וקתמר לא כל תרומת ס"ו כל מעמש כל לד תרומה שבו: **האי דנתמרא.** לידגן. ומלם עליו תובא תרומה כלכתיב (דברים יח) למאת דגנך הלכך כי שקלה לוי בעי מהדורי לכהן תרי ממאה שבו בריעא והדר מאי מעשרה: **דמריר.** שהוא מר: שלא

ו' א מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה כ:
יא ב שם הלכה יט:
יב ג מיי' פ"א מהלכות מעשר הלכה יא:
יג ד מיי' פ"ג מהלכות תרומות הלכה יג טור י"ד סימן שלא:
יד ה מיי' פכ"ה מהל' שבת הלכה יט:

מוסף תוספות

א. וחזי לאחריני, לא מקבה לי' לגמרי. רשב"ם לעיל מז. ד"ה מפנין. ב. לא הוה צריך להאי טעמא, אלא. תוס' סוכה לה: ד"ה דלמי בעי. ג. דשרי וכו' תרומה ביד ישראל הואיל וחזיא לכהן, [ה"ג]. תוס' סוכה לה: ד"ה דלמי בעי. ד. לעניים. תוס' עירובין לג. ד"ה דממי. ה. דאי לאו דנפקא לן מדוכתא אחרינא דחומש אינו מעכב, ממתני' ליכא למפשט. ריטב"א. ו. אבל השתא דנפקא לן מדוכתא אחרינא דחומש אינו מעכב אפשר לומר דמתני' נמי הא קמ"ל דחומש אינו מעכב. ריטב"א.

רב נסים גאון

שמא צינורא ניתזה מפיה על רבי. פי' צינורא שיונתז מפי האדם כשהוא מדבר למטרונית והיא נכרית וננגע בו מרוקה הוצרך לטבול, כי רוקן של נכרים גזרו עליו חכמים טומאה. ועיקר זה הוא מהש אמר הקב"ה בעניין הזב (ויקרא טו) וכי ירוק הזב בטהור, יכול אפילו רקק ולא נגע יהא טמא ת"ל בטהור. ובתוספתא זבין בפרק חמישי אמרו וירירו וכיחו ומימי האף שלו הרי הן כרוקו. דמיעת עינו דרם מגפתו וחלב האשה מטמאין טומאת משקה, זובו ורוקו ומימי רגליו מטמאים טומאה חמורה. וזאת התורה מיוחדת בישראל בלבד אבל לא בנכרים, והחכמים הם שגזרו עליהם שיהו כזבין לכל דבריהם. ותמצא כיוצא בזה במס' נדה בפרק בנות כותים (דף לד) כשאמרו בית שמי דם הנכרית טהור, הקשה להם מזו הבריותא. ולא חלקו בית שמאי אלא בדמה בלבד אבל רוקה אין מי שחולק בו כי הוא טמא ושורפין עליו את התרומה. וכבר פירשו טעמם של בית שמי שטיהרו דמה (וטיהרו) [וטמאו] רוקה ומימי רגליה, דשכיחי גזרו בהו רבנן דמה דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. ובית הלל הכל אצלם טמא. ושם במסכת שקלים [פ"ח ה"א] שנינו כל הרוקין הנמצאים בירושלים טהורין חוץ משל שוק הלעזין, ונגרסי בתלמוד בני מערבא ר' אבון בשם ר' יהושע קצרין של גוים היה שם. **ובמשנת** טהרות בפרק ה' (משנה ח) שנינו שוטה אחד בעיר או נכרית או כותית כל הרוקין שבעיר טמאין. וקודם לכן בפרק ד' אמרו על ר' ספיקות שורפין את התרומה אחד מהן ספק רוקין. **כבר** נתבאר לך עכשיו ונתקיים מכל מה שהקדמנו כי רוק הנכרים טמא וכי גזירה דרבנן היא. ובפרק יציאות השבת (דף טו) אמרו ספיקות באושא גזור עליהן, ולפיכך הוצרך ר' יהושע בן חנניא טבילה. ותמצא במס' יומא בפרק הוציאו לו את הכף (דף מז) אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קימחית שיצא ודבר עם ערבי אחד בשוק וניתזה צינורא מפיו על בגדו, ונכנס ישבאב אחיו ושימש תחתיו. ובחומר בקודש (חגיגה דף כג) תמצא גזירת צינורא דעם הארץ, וזה בענין הקודש. **מפנין תרומה טהורה ודמאי.** כבר פירשנו דמאי בפרק שלשה שאכלו כאחת, כי הוא הדבר הנדמה דמי מתוקן ומי אינו מתוקן, ובארנו שם עיקר גזירתו.

לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה, פיר' חייבה התורה להפריש תרומה ומעשר מן הדגן שכבר נעשה גורן, כדכתיב ראשית דגנך תירושך ויצהרך כו', ואינו נקרא דגן אלא אחרי דיישתו בגורן והעמדתו כרי. והתורה אמרה להפריש מן הדגן ראשון תרומה גדולה, ואחריו מעשר ראשון. ואחריו שנה ראשונה ושניה מעשר שני, ושנה שלישית אינו מפריש מעשר [שני] אלא מעשר עני. ואינו חייב להפריש כל אילו אלא אחרי שיקצור ויגדוש ויזרה ויעמיד כרי בגורן. לפיכך אמר ריש לקיש אם בא ישראל מי שהיו לו עשרה עומרין שבלין, וקודם שיכניסן לגורן לדוש נתן מהן עומר אחד מעשר ללוי, הלוי אינו חייב לתת ממנו אלא תרומת מעשר לכהן, שהשיבלין לא נתחייבו (אלא) [לא] בתרומה ולא במעשר, והביא טעם לדבריו מן המקרא הזה [והרמתם ממנו תרומת ה' וגו']. והקשה עליו רב פפא למה הוצרכתה לדחוק הדבר בשבולין, אפילו בכרי הקרים והפריש המעשר קודם שיפריש התרומה ליפטר, ולא יהא חייב הלוי להפריש ממנו אלא תרומת מעשר. ופירק לו ביון שהעמידו כרי אידגן, וקרינא ביה מכל מתנותיכם תרימו שכולל הכל. **ומעשר שני והקדש שנפדו.** הוצרך להזכירו התנא, להודיע שאם לא נתן החומש [אין החומש] מעכב.

מוסף רש"י

מאכילים את העניים דמאי. לדיוב עמי הארץ מעכיים הם ומומחין לדבנן בעלמא הוא [בכורות מז. וכעי"ז עירובין י:] שהעמידו בפקח טבל וגבי עניים ומקמיע לא העמידו דבריהם [סוכה לה:]. **ואת האכסניא.** חיילות מלכי ישראל המוטלין על בני העיירות לזון להגין עליהם מאויביהם ויכולין הן וכרי הן בעניים כוחלו ואין מקומן [פסחים לה: וכעי"ז ברכות וערובין וסוכה שם] **לא צריכא שהקדימו בשבולים.** לוי קדם את הכהן ונטל מעשר בשבולים קודם שנטל כהן תרומה גדולה, והכהן היה לו ליטול תרומה גדולה ממלא אחד ממעשים, דלתמנא קרייה לשלים, וכתיב [שמות כב] מלאתך ומעוך לא תאחר, ומקמא תרומה גדולה של כהן כתוך המעשר הזה לאחד ממעשים שבו, לבד מתרומת מעשר שנטל הלוי לספרים תרומה ממעשרו [ברכות מז.]. **וכי הא דא"ר אבהו.** לעמעינן מתניתין דהכי הוה כלל' שבהו דפטור ליה לנלוי מתרומה גדולה שבו [שם]. **מעשר ראשון שהקדימו בשבלים פטור מתרומה גדולה.** שהיה לו לכהן ליטול תרומה גדולה ממלא, שהרי קרקף לשלים, ובלוי אחריו מעשר כמה שמעשיר, חה שנטל מעשר ממלא ומקמא שלא טולמה תרומה גדולה ממעשרו, ושרשאל לא יתן לכהן אלא אחד ממאה ממעשרו כמה שעשיר, נמלא כהן מפסיד, פטור הלוי מתרומה גדולה שבמעשר זה [ביצה יג:]. **שנאמר והרמותם ממנו תרומת ה'.** ופיכך ומה היא התרומה, מעשר מן המעשר [ביצה יג:]. **אי הכי אפילו הקדימו.** לתרומה, **בכרי.** מתמתרא, נמי ליפטר. לוי מהאי קרא [שם]. **עליך אמר קרא.** שלא תאמר כן [שם]. **מכל מתנותיכם תרימו.** כפרשה לעיל כתיב ולא כלום תדבר, ומתיי בהאי קרא לא לד תרומה ת', כל לד תרומה שבו תעיעים לספרים [ברכות מז:] לפילו תרומה גדולה [עירובין לג:: ופסחים לה:]. שאם הקדיש לוי את הכהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי, לריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה לאחד ממעשים לתרומה גדולה, ויחזור ויפריש תרומת מעשר [במדבר יח כח]. **ומה ראית.** למוקמת קרא דמיוב בהקדימו בכרי וקבל לפטור בהקדימו בשבלים [ערובין שם ופסחים שם וביצה שם]. **מימ מפיקא** [ביצה שם]. **האי אידגן.** מפשה שמתמרא בכרי מעשה דגן וכיון לחיקרי דגן תלה עליו רשות כהן תחלה, דכתיב לחמיש דגך תמן לו, אבל בשבלים לא מידגן ולא תלה עליו רשות כהן [בכרות מז:] וכי הקליה לוי עליין לא היה טעון לתרומה [ערובין ופסחים שם]. **ולא נתן את החומש.** מע"ש והקדש אם הטעלים פודין אותו מוסיפין מומש [ברכות מז:].